

Гладченко Л.І.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет (Одеса)
E-mail: babichsn@ukr.net*

Ясинюк Т.І.

*студентка, Міжнародний гуманітарний університет (Одеса)
E-mail: tane4ka10@i.ua*

ЩЕ РАЗ ПРО МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. На основі вивчення особливостей формування ціни продажу (роздрібною ціною) підприємства громадського харчування обґрунтовані висновки про сутність та методологію формування ціни: незалежно від галузі в сучасній ринковій економіці України застосовується витратний метод.

Ключові слова: сутність ціни, розмір націнки, цінова політика, витратний метод

Постанова проблеми. Дослідження формування цінової політики завжди є продуктивним напрямом і особливо в умовах господарського механізму України, рівень ефективності функціонування якого ще не є конкурентоспроможним на міжнародному ринку.

Ціни, безсумнівно, являють собою тонкий, гнучкий інструмент і в той же час досить потужний важіль керування економікою. У сучасній економіці ціна є активним інструментом економічної політики, вона є індикатором розвитку сучасного суспільства і виробництва товарів (послуг).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальновідомо, що валовий внутрішній продукт (ВВП) – результат агрегування обсягів реалізованої продукції, які створені кожним суб'єктом господарювання. Тому проблема формування цін розпочинається з кожного суб'єкта господарювання, який найчастіше використовує витратний механізм формування цін [2, с. 269-270].

Невирішені частини загальних проблем. Дослідження структури роздрібною ціни показує, що питома вага прибутку, який включається у планово-нормативному розмірі до ціни підприємства без податку на додану вартість (ПДВ), значно менше питомої ваги як ПДВ, так і інших націнок (посередника торгівлі). Структурно-логічна схема формування ціни витратним методом представлена на рис. 1. Між тим, за своєю економічною природою торгівельна націнка і є прибутком, який створюється товаровиробником [5, с. 458-461]. Аналіз та розрахунки структури за видами цін показав, що маса прибутку, яка складає сутність ПДВ і стягується перерозподільною функцією ціни у 2 рази (і навіть більше), та перевищує масу прибутку, який включається в ціну підприємства без ПДВ. Аналогічне співвідношення складається і в розмірах маси прибутку підприємства

(товаровиробника) і масою прибутку, який формує валовий дохід торгівлі, тобто масу сум торгівельної націнки [3, с. 75-104; 4, с. 241-243]. Безумовно, специфіка галузі може диктувати вплив на методологію формування ціни, а також на підходи до її розрахунку. На нашу думку, найбільшої уваги та спеціального дослідження заслуговують особливості механізму ціноутворення підприємств громадського харчування.

Мета (ціль) дослідження статті. Визначити особливі складові та їх ознаки структурно-логічної моделі формування придатної ціни в галузі громадського харчування. Встановити наявність чи відсутність принципів відмінностей (особливостей) у підходах і методиках розрахунку ціни продажу на продукцію громадського харчування у розрізі їх кулінарного виробництва чи без додаткової обробки.

Основні результати дослідження. Особливості ціноутворення у громадському харчуванні пов'язані зі специфікою господарської діяльності підприємства. Підприємства громадського харчування мають витрати на виробництво і організацію споживання кулінарної продукції. Тому для відшкодування виробничих витрат і витрат з обслуговування споживачів, в роздрібну ціну на продукцію підприємства громадського харчування включається націнка. Кінцева роздрібна ціна страв кулінарних та інших виробів, що готуються і реалізуються на підприємстві харчування називають ціною продажу.

Таким чином, специфіка ціноутворення в громадському харчуванні полягає в тому, що для відшкодування витрат по виробництву, реалізації та організації споживання кулінарної продукції, а також отримання прибутку, в ціну продажу включається націнка.

При формуванні цін на основі націнок в якості джерел доходів підприємства харчування виступає націнка. Саме вона утворює валовий дохід підприємства харчування, який призначений для покриття витрат обігу і виробництва, сплати всіх податків і платежів та формування прибутку.

Підприємства громадського харчування, що не обмежені у розмірі націнки, продажну ціну на готову продукцію встановлюють самостійно, виходячи з конкретних умов діяльності: наявність конкурентів, купівельної спроможності споживача цієї продукції і т.д.

Підприємства громадського харчування одночасно здійснюють виробництво, реалізацію та організацію споживання продукції власного виробництва, займаються продажем продукції, готової безпосередньо до споживання без будь-якої додаткової обробки (алкогольні напої, фрукти, тютюнові вироби та ін.). Сукупні витрати таких підприємств являють собою суму витрат виробництва та обігу. Витрати виробництва в громадському харчуванні на відміну від інших галузей визначаються без вартості сировини, що використовується для виготовлення продукції. До їх складу включаються власні витрати, пов'язані з виробництвом продукції, заробітна плата працівників виробництва, витрати на транспортування і зберігання сировини і напівфабрикатів, витрати на паливо і електроенергію, амортизацію основних виробничих фондів та ін. [1, с. 67-108].

Особливістю ціноутворення в громадському харчуванні є також застосування різних цін на одні й ті ж продукти, що надходять на підприємство з різних джерел. Продукти можуть бути закуплені безпосередньо у підприємств-виробників, у роздрібній торговельній мережі, на ринках, у населення, у підсобних господарствах. У зв'язку з цим підприємства громадського харчування відшкодовують їх у калькуляціях за відпускними цінами з додаванням націнок або за цінами придбання.

У громадському харчуванні до того ж відсутній окремий облік витрат виробництва та обігу, а також потоварний облік, що робить неможливим визначення собівартості окремих видів продукції. Тому підприємства харчування формують ціну продажу на кулінарну продукцію та покупні товари з використанням націнки.

Структура ціни продажу на продукцію громадського харчування представлена на рис. 2.

Як видно з рис. 2, ціна на продукцію громадського харчування в якості прямих витрат включає тільки вартість сировини в закупівельних цінах відповідно до рецептур страв, а інші елементи – витрати і прибуток – відшкодовуються через механізм націнки.

У процесі економічного аналізу виробково можна визначити виробничу повну собівартість кулінарної продукції, представлену на рис. 3.

Найбільш складним і важливим у процесі формування ціни продукції громадського харчування є визначення розміру націнки. Розміри націнок повинні диференціюватися в залежності від виду продукції (товарів), місця, часу реалізації та споживчого попиту.

Перш за все, розмір націнки залежить від типу і профілю підприємства харчування, які впливають на асортимент реалізованої продукції, її різноманітність і складність виготовлення. В цьому контексті завжди враховуються матеріально-технічне оснащення підприємства, методи та якість обслуговування, перелік послуг, що надаються і т.п.

Коли величина націнки на страви та на окремі види продуктів (які реалізуються без додаткової обробки) визначена, обчислюють ціни, які повинні бути документально оформлені у відповідних калькуляційних картках.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасні підприємства громадського харчування використовують західні технології формування ціни і не складають калькуляцію, тобто не використовують витратний метод ціноутворення і цінової політики. Ціна продажу формується в високоефективній ринковій економіці незалежно від товаровиробника, до того ж немає значення і галузева приналежність. Дійсно, в умовах ринкової економіки головним критерієм при встановленні ціни є наявність попиту на продукцію, а не вартість сировини, що входить до неї.

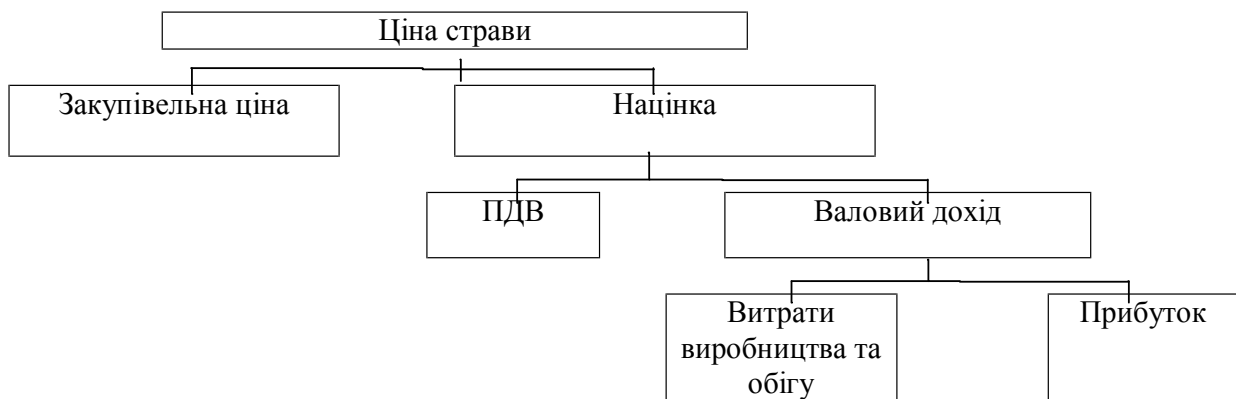

Рис. 2 Структура ціни продажу на продукцію громадського харчування

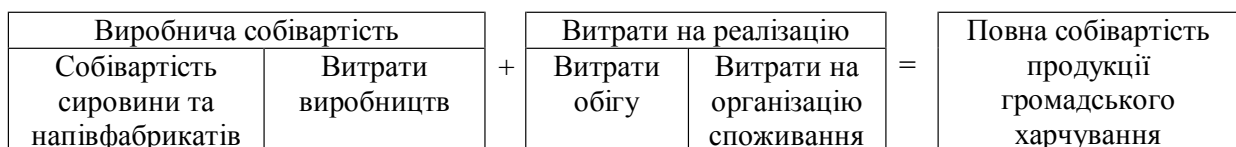

Рис. 3 Виробнича повна собівартість кулінарної продукції

Література

1. Аткин Брайан. Политика цен. — В сб.: Финансовое планирование и контроль: Пер. с англ./ Под ред. М. А. Паукока и А. Х. Тейлора. — М.: ИНФА — М, 1996, с. 67-108.
2. Бутрей О. В., Гладченко Л.І., Тунтія Г. К. Ше раз про ціноутворення в умовах формування ринкової економіки України. - Збірник наукових праць Одеської Державної Академії Харчових Технологій. - Одеса: 1999. - вип. 19 - с.269-270
3. Герасименко В. В. Ценовая политика фирмы. — М.: Финстатинформ, 1995, с. 192
4. Голощанов Н. А. Организация ценообразования на предприятии: Учеб.-практ. пособие. — М.: ГЕЛАН, 2001, с. 359
5. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: Пер. с 14-го англ. издания. — М.: ИНФРА-М, 2003, с. 984

Гладченко Л.И., Ясинюк Т.И. Еще раз о механизме формирования ценовой политики субъекта хозяйствования в условиях современной экономики Украины

Анотация. На основе изучения особенностей формирования цены продаж (розничной цены) предприятия общественного питания обоснованы выводы о сущности и методологии формирования цены: независимо от отрасли в современной рыночной экономике Украины применяется затратный метод.

Ключевые слова: сущность цены, размер наценки, ценовая политика, затратный метод.

Gladchenko L. I., Yasinuk T. I. Once more about the mechanism of pricing policy of a business entity in the modern economy of Ukraine

Summary. Based on the study of peculiarities of formation of sales prices (retail price) of a catering enterprise were grounded conclusions about methodology of pricing: regardless of the industry in a modern market economy of Ukraine the cost method is used.

Keywords: essence of price, markup percentage, pricing policy, the cost method.

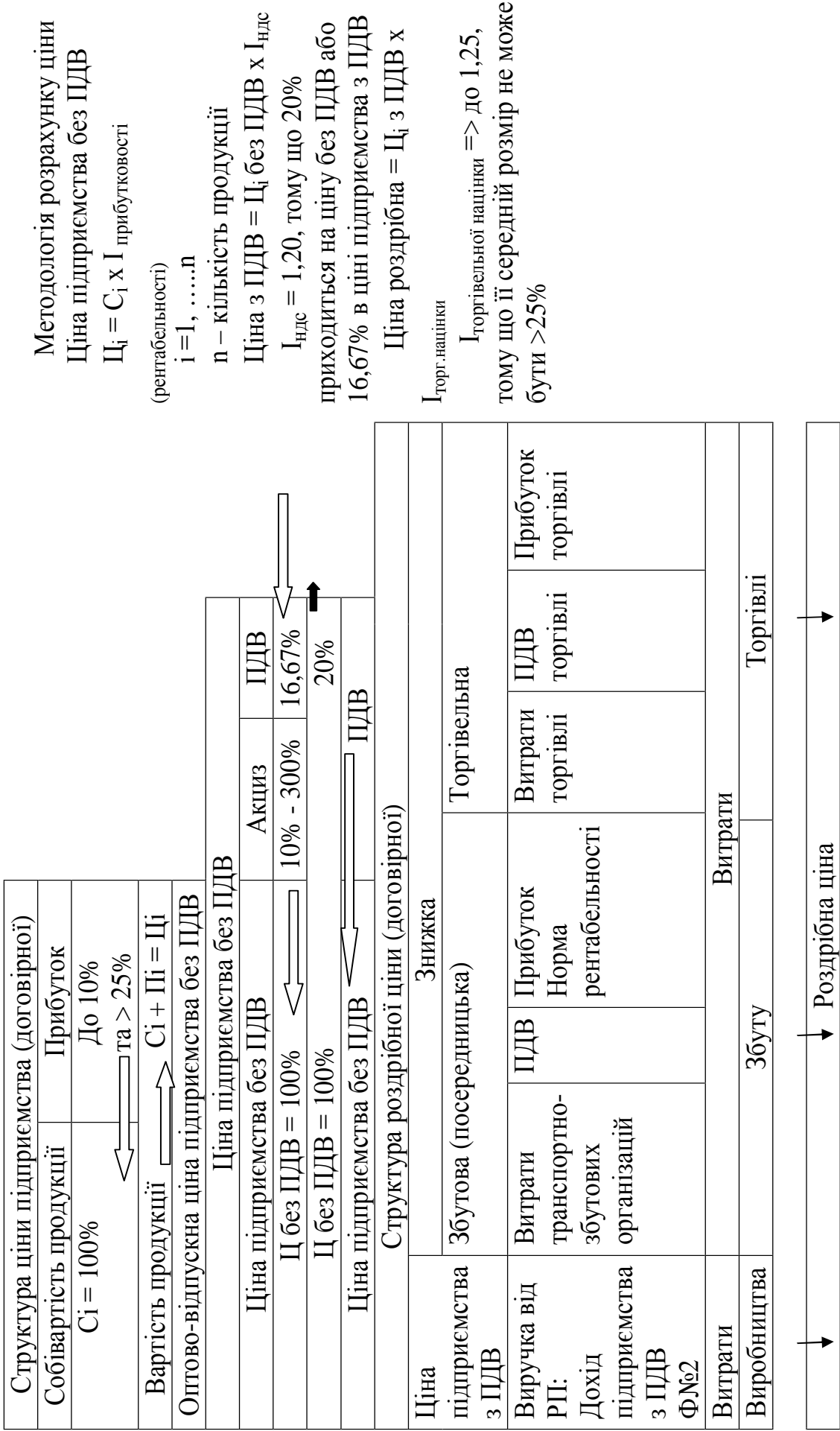

Рис. 1. Структурно-логічна схема формування ціни витратним методом